

самовисунення, через політичні партії і виборчі блоки партій, через трудові колективи»⁴⁵. Як бачимо, однією з таких проблем може бути описана ситуація. Однак, вона не поширюється на весь процес підготовки до виборів та участі в них, у всіх його аспектах. Зрозуміло, що не кожен може бути президентом (одна з найліберальніших країн, в цьому сенсі, як не дивно, Іран) і т.і.

Таким чином, на основі проаналізованих аспектів концепції політичних виборів Рябова можна сказати, що вона є виключно детальною, аргументованою та не тільки є актуальною, але й буде залишатися такою ще в дуже довгій перспективі.

Список використаних джерел

1. Політичні вибори : Навчальний посібник / С.Г. Рябов ; М-во освіти України. Київ : ТанDEM, 1998.- 96 с.
2. Рябов С. Г. Основи теорії політики / С.Г. Рябов, М.Б. Томенко.- Київ : ТанDEM, 1996. -191 с.
3. Рябов С. Г. Короткий політологічний словник / С. Г. Рябов, З. І.Тимошенко. – Київ: РОВО "Укрвузполіграф", 1991. – 95 с.
4. Громадянське суспільство: проблеми теорії та практики [упоряд.С. Рябов]; Фонд "Освіта для демократії". - Київ:Національний університет "Києво-Могилянська академія", 2008-156 с.

Пікалова Тетяна

Співробітництво України і ЄС у сфері освіти як чинник підвищення рівня громадянської освіти

Актуальність теми дослідження. Навчатися і працювати у Європейському Союзі, займатися науково-дослідницькою діяльністю у провідних університетах

⁴⁵Політичні вибори : Навчальний посібник / С.Г. Рябов ; М-во освіти України. – Київ : ТанDEM, 1998... — 43 с.

Європи – щодня такі можливості відкриваються для студентів і науковців десятків країн світу, в тому числі й нашої держави – України.

Європейський Союз заохочує людей сумлінно навчатися, здобувати нову кваліфікацію незалежно від їхнього віку й матеріального становища. Демократичні перетворення в нашій державі неможливі без якісної громадянської освіти, на яку спрямовані програми та проекти ЄС в Україні. Адже, як справедливо відзначає С. Рябов, мета і сутність демократичної громадянської освіти полягає у формуванні громадянської компетентності - наданні людям знань, необхідних для існування й ефективного функціонування в сучасному суспільстві, життя в умовах державного влаштування, коли доводиться мати справу з владою, з її органами й іншими політичними інституціями, перебувати у взаємодії і відповідальній співпраці з ними. Громадяни демократичних суспільств мають володіти необхідним мінімумом знань, умінь, позицій, підходів та прихильності до ідеалів і цінностей, що складають основу демократичної політичної культури [4, с. 56].

Актуальність дослідження співробітництва України і Європейського Союзу підсилюється ще і тим, що останнім часом приділяється більша увага політичній та економічній сфері співробітництва між партнерами, при цьому зменшується діалог у сфері освіти та науки, який став провідною складовою у розвитку двосторонніх відносин за час всього їхнього існування.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Особливості співробітництва ЄС та України у сфері освіти вистілено у колективній праці українських науковців Т. Добка, М. Головянко, О. Кайкової, В. Терзіяна та Т. Тихонена [1]. У статті С. Рябова розкрито суть та значення громадянської освіти [4].

Метою статті є розкрити основи та особливості співробітництва України і ЄС у сфері освіти.

Виклад основного матеріалу дослідження.

Сучасність вимагає від студентів більше нових теоретичних і практичних знань, навичок, вільне володіння іноземними мовами, досвіду міждержавного та міжкультурного спілкування. Розуміючи все це та визнаючи вищу освіту одним з головних пріоритетів своєї діяльності у рамках співпраці з країнами-сусідами та державами, що знаходяться на порядок далі від Європейського Союзу, Європейська Комісія розробляє, вдосконалює і втілює в життя нові навчальні методи, які дозволяють студентам, особам будь-якого віку, що займаються науковою діяльністю отримувати гранти і стипендії на подальше навчання і проведення досліджень у європейських країнах.

Співробітництво в рамках Євросоюзу у галузі освіти та науки базується на спільному визнанні державами-членами того, що гідні знання й висока практична кваліфікація громадян Європи є його надзвичайно цінним активом. Європейський Союз наголошує на тому, що освіта та професійне навчання є першочерговими складовими розвитку суспільства та економіки не лише країн-членів, але й усіх країн світи в цілому.

Освітня політика Євросоюзу є однією з найуспішніших освітянських політик у світі. В її межах реалізується Болонський процес, який фактично переорієнтовує освітні системи країн-членів на виховання європейців в межах Єдиного європейського освітнього простору, зокрема, членом якого стала й Україна. Аспект мобільності в його формуванні пов'язаний з соціологічними даними про те, що якщо людина хоч якийсь час навчалась в одній з країн ЄС, то вона починає відчувати власну європейську приналежність, а не тільки національну.

Популярна в Україні Європейська кредитно-трансферна система пов'язана з необхідністю врахування часу навчання за кордоном. Головним тут є слово «трансфер» - пересування, мобільність. З початку започаткування у

європейських програмах мобільності прийняли участь близько 4 мільйонів студентів. За даними соціологічних досліджень, сьогодні 56 % європейської молоді відчуються себе спочатку європейцями, а тоді німцями, французами. Однією з головних причин прагнення студентів здобути освіту закордоном є гранти, завдяки яким вони матимуть змогу навчатися на безоплатній основі, отримуючи стипендії від урядів держав, що пропонують програми [2].

На сьогоднішній день Європейський Союз досяг значних висот у галузі розробки освітніх програм, які діють не лише на території Європейського Союзу, але й у світі взагалі. Понад 50 країн світу співпрацюють з європейськими навчальними закладами, винятком не є й Україна. Залучення нашої держави до наукового та освітнього простору Європи почалося у 1993 році. Еволюція освітнянських відносин досягла свого апогею у 2005 році, коли 22 вересня держави-члени ЄС заявили про свій намір допомогти Україні у підвищенні рівня та реформуванні середньої, вищої та позашкільної освіти. У зв'язку з цим Європейський Союз виділив Україні у період з 1997-2006 роки 45 мільйонів євро, а 2006 року Євросоюзом була прийнята стратегія допомоги Україні і до 2015 року планувалося виділити 50 мільйонів євро. Перспективи євроінтеграції та європеїзації освіти в Україні були втілені в життя.

Європейський Союз на 2016 рік пропонує понад 35 освітніх програм для держав-членів, проте українські студенти, науковці та особи, які хочуть здобувати освіту закордоном також мають змогу брати участь у тринадцяти програмах. Найбільша кількість студентів, яка співпрацює з Євросоюзом у цих програмах, навчається у Києві, Львові, Одесі, Харкові, Дніпрі, Чернівцях, трохи менша – у Черкасах, Луцьку, Миколаєві, Запоріжжі та інших містах. На жаль, співпраця з вищими навчальними закладами міста Донецька на даний час призупинена.

Найбільш популярною програмою в Україні є програма Еразмус Мундус, створена 1987 року. У Єврокомісії дана програма була проголошена найуспішнішою освітньою програмою на європейському просторі. Саме вона займається питанням обміну учнів, студентів, науковців та викладачів держав-членів. Більш того, однією з переваг програми є боротьба із безробіттям молоді, науковців. Основною метою Erasmus Mundus є співпраця та співробітництво між університетами, мобільне переміщення студентів із-за кордону до європейського освітнянського простору.

Підраховано, що з 2004 по 2013 рік українські студенти й науковці отримали 329 грантів на навчання в Європейському Союзі. Визначним для України став 2009 рік, коли наші науковці та студенти отримали змогу отримати знання у Європі. Зокрема, це були вищі навчальні заклади міста Києва, Львова, Одеси, Дніпра, Донецька, Умані та Маріуполя. Українськими навчальними закладами-учасниками програми Erasmus Mundus стали:Київський національний університет імені Тараса Шевченка;Національний університет «Києво-Могилянська Академія»;Національний технічний університет України «Київський політехнічний інститут»;Львівський національний університет імені Івана Франка;Одеська Національна академія харчових технологій;Харківський державний технічний університет сільського господарства імені Петра Василенка;Дніпровський національний університет;Національний університет харчових технологій Національний медичний університет імені О.О.Богомольця;Харківська національна академія міського господарства.

У 2014 році у ЄС була започаткована нова освітня програма під назвою «Еразмус +», яка діятиме до 2020 року. Передбачена можливість надання державам-учасницям «Східного партнерства», у тому числі й Україні, статусу повноцінного учасника, що матиме назву

«Programme country». Вона має на меті надавати більшу кількість стипендій та грантів задля навчання студентів у європейських навчальних закладах. Програма «Erasmus+» є новітньою програмою, що прийшла на заміну попереднім освітянським міжнародним програм, таким як «Еразмус Мундус», «Леонардо да Вінчі», «Темпус», «Молодь в дії» та інші. У цієї програми набагато ширший діапазон навчальних можливостей, а процедура участі у ній є спрощеною у порівнянні з попередніми.

Особлива роль відводиться налагодженню міжнародної міжуніверситетської та академічної співпраці, здійсненню обмінів між ВНЗ, заохоченню до навчання за кордоном, реформуванню системи вищої. Закладена в основу програми ідея полягає у формуванні концептуально нових підходів держав-членів ЄС з метою якісного оновлення систем освіти, підвищення продуктивності вищих і професійно-технічних навчальних закладів, забезпечення якісної вищої освіти та професійної підготовки фахівців, що відповідали б потребам європейського ринку праці. В бюджеті ЄС закладено 14.7 мільярдів євро на покриття витрат науковців, студентів та звичайних учнів.

Програма Жана Моне – це одна з освітніх програм Європейської Комісії, мета якої полягає у підвищенні рівня знань та проінформованості суспільства в ЄС та поза його межами про питання європейської інтеграції через стимулювання викладання, дослідницької діяльності та дискусій з питань Європейського Союзу, зокрема відносин ЄС з іншими країнами, міжлюдського та міжкультурного діалогу. Починаючи з 2007 року програму Жана Моне інтегровано в більш загальну Програму навчання протягом цілого життя (Lifelong Learning Programme) [1, с. 363].

В рамках програми Жана Моне Європейська Комісія виділяє кошти університетам на започаткування викладання предметів, пов'язаних з тематикою європейської інтеграції, всесвітньої глобалізації та розвитку наукової діяльності у зазначених сферах.

Предмети загалом стосуються побудови європейської спільноти, європейського права, європейської економіки, європейської політики, історії європейської інтеграції. Максимальний обсяг гранту на п'ятирічний період – 25000 євро, проте існує ще й максимальний обсяг гранту на 1 рік – 50000 євро. З 2001 року Програма Жана Моне відкрита для участі в ній вищих навчальних закладів з усього світу, результатом чого стала мережа Професорів Жана Моне, що охоплює 68 країн п'яти континентів, і, таким чином, створення критичної маси незалежних експертів з питань Європейської інтеграції [3].

Учасником даної програми стала і наша держава. 25-26 жовтня 2010 року у місті Києві відбувся семінар, присвячений Програмі Жана Моне та Східному партнерству, учасником якого була керівник сектору міжнародної кооперації Кримського гуманітарного університету Ольга Чуєва [9].

Українці мають змогу щорічно брати участь у даній програмі. Для цього необхідно подати заяву (можливість цього зробити й через мережу Інтернет), заповнивши аплікаційні форми трьома мовами на вибір – англійською, німецькою чи французькою. У поданні на конкурс потрібно сформулювати теми курсу, яку ви хочете запропонувати, вказати потенційних слухачів та аудиторію, на яку будуть спрямовані ваші лекції і окреслити кошторис. Якщо конкурс виграно – у рамках цієї програми здійснюється фінансування цього курсу у межах 75 %.

Участь у програмі Жана Моне вже взяло понад 20 вищих навчальних закладів, серед них і Національний університет «Києво-Могилянська академія», який у 2010 році виграв грант на започаткування у академії кафедри Права Європейського Союзу.

З 2000 року для швидкого та ефективного впровадження інформаційних технологій в європейські системи освіти, Європейська комісія запровадила програму «Електронне навчання». «Електронне навчання»

– це використання нових мультимедійних технологій та Інтернету для вдосконалення якості навчання за рахунок забезпечення доступу до ресурсів та послуг, дистанційного обміну інформацією та співпраці [1, с. 364].

Однак, у той час Україна не змогла приєднатися до даної ініціативи. По-перше, у державах-членах ЄС виникли труднощі із придбанням обладнання та його підключенням. Другою причиною стала відсутність матеріально-технічної бази на території нашої держави, яка відповідала б вимогам технічного аспекту співробітництва. Проте, 2006 рік став для нас більш успішним, оскільки електронне навчання стало обов'язковою частиною освітніх програмах держав-партнерів. Оскільки Україна у 1994 році підписала Угоду про партнерство та співробітництво з Євросоюзом, цей аспект безпосередньо торкнувся й питання електронного навчання в Україні.

Сьогодні Європейська комісія активно доповнює та підтримує роботу держав-членів Євросоюзу, а також тих, які мають намір увійти до європростору в цій галузі. Програма електронного навчання є наступним кроком до втілення ідей технологій, які стоять на службі безперервної освіти.

Без перебільшення можна сказати, що електронне навчання трансформувалося в провідну тенденцію розвитку освіти й підготовки України. Проблеми, пов'язані з придбанням обладнання та підключенням навчальних закладів до мереж, відійшли на другий план, а увага на сучасному етапі приділяється педагогічному аспекту, змісту, оцінюванню якості та стандартів навчання, спеціальній підготовці вчителів, організаційним змінам та реформуванню навчального процесу. Після 2006 року електронне навчання та використання інформаційно-комунікативних технологій стало обов'язковою складовою новітнього покоління програм загальної, вищої й професійної освіти. Так, у період з 2007 по 2013 рік Європа

виділила Україні понад 8 мільйонів євро на співробітництво у галузі електронного навчання.

Першою відомою програмою електронного навчання в Україні стала програма «Коменіус». Дана електронна програма діяла на території української держави у період з 2007-2013 роки. Це освітній проект Європейського Союзу, що займається питаннями шкільної освіти і є частиною програми навчання Європейського Союзу протягом усього життя. Він покликаний допомогти молодим людям і викладачам краще зрозуміти розмаїття європейських культур, цінностей та мов.

Висновки та пропозиції. Створення нового навчального середовища у третьому тисячолітті є одним із першочергових питань, якому варто надавати особливого значення. Завдяки своїй географічній та історичній близькості наша держава зробила свій вибір під назвою європейський вимір. Україна стала однією з перших країн-партнерів ЄС, яка мала намір приєднатися майже до всіх освітніх програм, які були висунуті Євросоюзом. Сьогодні вона є учасником більш ніж 10 освітніх та наукових, електронних програм, які відкривають перед українцями широкі горизонти для реалізації своїх вмінь та знань.

Проте, наша країна часто зустрічається з такими проблемами як недостатньо модернізована стратегія всієї системи освіти, недостатньо посилені умови задля забезпечення мобільності студентів та невідповідністю матеріально-технічної бази європейському рівню, тому наші пропозиції щодо покращення співробітництва з державами-членами Євросоюзу та Україною у сфері освіти і науки є наступними:

- законодавчо посилити умови для ефективного забезпечення пересування та мобільності студентів, науковців та викладачів;

- брати участь у більшій кількості програм, які надають гранти не лише для одиничного навчання особи закордоном, але й для фінансування кафедр та інститутів

на території України, які навчатимуть учнів і студентів за прикладом Національного університету «Києво-Могилянська академія»;

- прикласти максимальних зусиль для закупівлі та оснащення усіх навчальних закладів персональними комп'ютерами, мережею Інтернет та нанотехнологіями.

Список використаних джерел:

1. Імператив якості: вчимося цінувати і оцінювати вищу освіту: навч. посіб. / За ред. Т. Добка, М. Головянко, О. Кайкової, В. Терзіяна, Т. Тихонена. – Львів: Видавництво «Компанія «Манускрипт», 2014. – С. 362-364.

2. Постанова Кабінету Міністрів України Про документи про освіту та вчені звання [Електронний ресурс] // 1260. – 1997. – Режим доступу до ресурсу: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/1260-97-п>.

3. Програма імені Жана Моне [Електронний ресурс] // National Tempus Office in Ukraine. – 2009. – Режим доступу до ресурсу: <http://www.tempus.org.ua/uk/osvitni-programy-es-dlja-universytetiv-ta-studentiv/programa-zhan-mone.html>.

4. Рябов С. Г. Особливості громадянської освіти у формуванні політичної культури перехідного суспільства / Сергій Геннадійович Рябов // Наукові записки НаУКМА : Політичні науки. - 2004. - Т. 31. - С. 54-64.

Костенко Карина

Особливості розвитку громадянської освіти у демократичному суспільстві

У суспільстві, яке не так давно перейшло в новий режим правління, а саме з тоталітаризму в демократію, необхідне розуміння своєї ролі в державі. Таке поняття як «громадянська освіта» має бути новим етапом в нашій